

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра соціальних структур та соціальних відносин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана

«28» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

EUROPEAN STUDIES (ЄВРОПЕЙСЬКІ СТУДІЇ)

для студентів

галузь знань	C Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
спеціальність	C5 «Соціологія»
освітній рівень	магістр
освітня програма	Соціологія
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	англійська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: доц. Ольга ІВАЩЕНКО

Пролонговано: на 2026/2027 н.р. Червинець «31» 08 2026 р.
(підпис, ПІБ, дата)

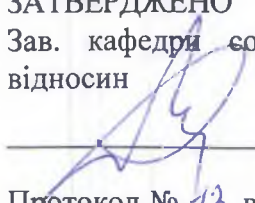
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник:

Ольга ІВАЩЕНКО, кандидат філософських наук, доцент кафедри соціальних структур та соціальних відносин

ЗАТВЕРДЖЕНО

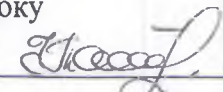
Зав. кафедри соціальних структур та соціальних відносин

 Олег МАЗУРИК

Протокол № 13 від «28» серпня 2025 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол № 13 від «28» серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. Мета дисципліни – систематизувати та вдосконалити знання про соціологічне вивчення широкого спектру соціальних проблем в різних типах сучасних європейських суспільств в порівняльній перспективі з використанням документальної бази першоджерел, статистичних і емпіричних даних. Залучення студентів у міжнародний та європейський академічний дискурс сучасних дебатів в контексті соціальних і гуманітарних наук на прикладі модулів, методології та методики порівняльних досліджень за участі України для виявлення особливостей академічного вивчення соціальних проблем українського суспільства як європейського з подальшим використанням у власній дослідницькій діяльності.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* англійську мову на рівні B1 (середній рівень), теоретичні основи соціології, сучасні соціологічні дослідницькі проекти, соціологічний підхід до аналізу соціальних явищ, термінологія, концептуальна база та основи сучасної соціологічної теорії та досліджень.
2. *Вміти* працювати з соціологічними даними, читати професійні соціологічні публікації та формулювати ідеї англійською мовою.
3. *Мати* базові навички пошуку та добору відповідної інформації англійською мовою, використання методологій та концептуальних підстав соціологічного аналізу; дискутувати, представити і обговорювати власну позицію обраної актуальної проблеми.

3. Анотація навчальної дисципліни: соціальні моделі сучасних європейських суспільств з огляду концепції Європи та історії формування ЄС з фокусом навколо актуальних соціальних проблем в термінах порівняльної дослідницької методології, особливостях історичного, соціально-культурного, політичного та регіонального змісту відмінностей та спільностей європейських суспільств, що конкретизуються в міжнародних дослідницьких програмах, а саме ISSP, ESS, EVS з обґрунтуванням вибору тематичних модулів і порівняльного аналізу даних стосовно проблем соціальної нерівності, конфліктогенності, солідарності, бідності, міграційних і трансформаційних процесів та інше. Навчання розвиває академічну культуру магістрантів через залучення до ознайомлення та обговорення тематичних публікацій в англомовних і вітчизняних соціологічних рецензованих журналах для виявлення актуальних дослідницьких тенденцій. Формат роботи – колоквиум, який поєднує в собі лекційні та практичні заняття, дискусію задля розвитку вербалізації й формування професійної академічної мови в соціологічній термінології, набуття академічних навичок написання тез доповідей, дебатування, презентацій.

4. Завдання (навчальні цілі):

- Вивчити основні проблеми соціальних наук в рамках міжнародних передових соціологічних дебатів (в рамках основних доповідей конгресів Міжнародної соціологічної асоціації).
- Підвищити кваліфікацію у пошуку та виборі, аналізі та розробці джерел та ідей щодо власних досліджень МА, в рамках останніх публікацій у рецензованих міжнародних соціологічних журналах англійською мовою.
- Покращити навички академічної дискусії та презентації англійською, вміння порівняльного аналізу соціальних проблем у різних суспільствах.

Що спрямовано на формування наступних компетентностей:

- ЗК04. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК05. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- СК02. Здатність виявляти діагностувати та інтерпретувати соціальні проблеми українського суспільства та світової спільноти.
- СК05. Здатність обговорювати результати соціологічних досліджень та проектів українською та іноземною мовами.
- СК08. Здатність співпрацювати з європейськими та євроатлантичними інституціями.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми, методи і технології викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати результати сучасних соціологічних досліджень ключових соціальних проблем	Лекція, практичні заняття	Дискусії	15
1.2	Знати систему базових соціологічних	Лекція, практичні	Дискусії	15

	індикаторів дослідження якості життя та соціальних проблем сучасних суспільств	заняття		
2.1	Вміти працювати з соціальною інформацією, даними соціологічних досліджень	Лекція, практичні заняття, самостійна робота	Дискусії, презентація аналітичної роботи, підсумкова контрольна робота	15
2.2	Вміти виявляти, аналізувати та інтерпретувати актуальні соціальні проблеми розвитку суспільства	Лекція, практичні заняття, самостійна робота	Анотована бібліографія, презентація аналітичної роботи, підсумкова контрольна робота	15
3.1	Демонструвати навички аргументованого представлення власної думки, компетентної та толерантної дискусії з опонентами.	Лекція, практичні заняття, самостійна робота	Дискусії, презентація аналітичної роботи, підсумкова контрольна робота	20
4.1	Демонструвати навички самостійної дослідницької роботи, опанування новими знаннями	Практичні заняття, самостійна робота	Дискусії, анотована бібліографія, презентація аналітичної роботи, підсумкова контрольна робота	20

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання	Результати навчання дисципліни РН (код)					
	1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	4.1
РН02. Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхньої виникнення та наслідки	+	+	+	+	+	+
РН05. Здійснювати пошук, аналізувати та оцінювати необхідну інформацію в науковій літературі, банках даних та інших джерелах	+	+	+	+		+
РН06. Вільно спілкуватись усно і письмово українською мовою та однією з іноземних мов при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій у сфері соціології та суміжних наук у тому числі в контексті співпраці з європейськими та євроатлантичними інституціями				+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

Форми роботи	Міні балів	Макс балів
1. Дискусії (РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН3.1, РН4.1)	15	30
2. Анотована бібліографія (15 джерел) (РН2.2, РН4.1)	15	20
3. Аналітична робота, її презентація (РН2.1, РН2.2, РН3.1, РН4.1)	15	25
4. Підсумкова контрольна робота (РН2.1, РН2.2, РН3.1, РН4.1)	15	25
РАЗОМ	60	100

7.2 Організація оцінювання:

1. Дискусії – протягом занять за темами 1-8.
2. Аналітична робота, її презентація (Power Point) – протягом тем 3-8 (за темами, за графіком).
3. Анотована бібліографія – протягом тем 3-8 (за темами, за графіком).
4. Підсумкова контрольна робота – після 8-ї теми.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекційних та практичних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	практичні	Самостійна робота
1. Теоретичні та методологічні засади соціологічного вивчення суспільств Європи				
1.	Концепція Європи, історичне формування суспільного європейського простору,	2	2	8
2.	Спільне й відмінне європейських суспільств: соціокультурні та ціннісні виміри	4	4	8
2. Порівняльні європейські дослідження				
3.	Соціальна модель європейських суспільств : типологія та соціально-структурні профілі	2	4	10
4.	Регіоналізація Європи як політична та соціокультурна матриця: path dependency та модернізація	2	2	8
5.	Соціальні нерівності в фокусі європейських дослідницьких програм: від ISSP до ESS	2	2	8
6.	Соціальні ризики, кризи та соціальна стійкість європейських суспільств	2	2	8
7.	Глобалізація та євроінтеграція: трансформаційні виклики для постсоціалістичних суспільств	2	2	8
8.	Українське суспільство в тренді європеїзації: соціологічні прояви поступу	2	2	8
	Підсумкова контрольна робота	-	-	16
	ВСЬОГО	18	20	82

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 18 год.

Практичні заняття – 20 год.

Самостійна робота – 82 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Eduardo Bericat, Maria Luisa Jimenez-Rodrigo (Eds) (2019). The Quality of European Societies A Compilation of Composite Indicators. Springer. Pp. 27-148, 167-250, 295-334, 251-294.
2. Mortz Jesse (eds) (2021). European Societies, Migration and the Law. The 'Others' amongst Us'. Cambridge Uni. Press
3. Ukraine in Transformation. From Soviet Republic to European Society. \ Veira-Ramos, Alberto, Liubyva, Tetiana, Golovakha, Ievhenii (Eds.) Palgrave. 2020. Pp. 1-34, 261-276.

Додаткова:

4. Норман Дейвіс (2000). Європа. Історія. Київ: Основи. С.230-307, 698-782, 925-1089.
5. Тімоті Гартон Еш (2024). Рідні землі. Історія Європи через особисте сприйняття. Харків: Vivat. С. 223-293, 454-473.
6. Beck U. Risk Society. Towards a New Modernity. London: SAGE Publications, 1996.
7. Comparative Research in the Social Sciences. (Ed.) N. Genov. – Paris-Sofia, 2007. 220 p.
8. Inglehart, Ronald and Christian Welzel (2005) Modernization, Cultural Change and Democracy: The Human Development Sequence. Cambridge University Press. Ch. 1, 2, Conclusion. [CD]
9. InterEthnic Integration in Five European Societies (Ed. Nikolai Genov). Berlin: Kramer. 2008.
10. Pluralism and the Multiple Forms of Modernity. An Interview with S.N. Eisenstadt // European Journal of Social Theory 7(3): 391–404 [CD]
11. Sztompka, P. (2010) "One Sociology or many?" in *The ISA Handbook of Diverse Sociological Traditions*, edited by S. Patel. London: SAGE. Pp.21-28

Додаткові ресурси:

1. Bertelsman transformation index <http://www.bti-project.org/index/>
2. Democracy index http://www.democracybarometer.org/links_en.html
3. EuroBarometer http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm
4. European Social Survey (the ESS) <http://europeansocialsurvey.org/>
5. European Values Study (EVS) <http://www.europeanvaluesstudy.eu>
6. Inglehart R. Happiness is Different Things to Different People: Subjective Well-being in Global Perspective https://www.youtube.com/watch?v=Y1acwqIIFtY&list=PLUold1t9EA7B_nuU-LHirTtdiF9K4AzI0
7. International Sociological Association congresses <https://www.isa-sociology.org/en/conferences/world-congress>
8. Michael Burawoy Global sociology <https://www.youtube.com/watch?v=VQ0CZsQcjQ8>
9. Transparence international Corrupcion Perception Index <http://www.transparency.org/research/cpi/overview>
10. Ulrich Beck: 'Europe at Risk: The Cosmopolitan Turn' https://www.youtube.com/watch?v=4L_ksmXh8po&ab_channel=EuropeanUniversityInstitute
11. UN Human development index <http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi/>
12. World Bank Governance index http://info.worldbank.org/governance/wgi/sc_country.asp